

Természet Világa

A TUDOMÁNYOS ISMERETTERJESZTŐ
TÁRSULAT FOLYÓIRATA

Megindította 1869-ben

SZILY KÁLMÁN

KIRÁLYI MAGYAR

TERMÉSZETTUDOMÁNYI
TÁRSULAT

A TERMÉSZETTUDOMÁNYI KÖZLÖNY
147. ÉVFOLYAMA

2016/I. különszám

Ember és környezet kapcsolata
a Kárpát-medencében

Magyar Örökség-díjas
és Millenniumi-díjas folyóirat

Különszámunkat a Nemzeti Kutatási,
Fejlesztési és Innovációs
Hivatal támogatta (PUB-I 117231)

NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS HIVATAL

Főszerkesztő:
STAAR GYULA

Szerkesztőség:
1088 Budapest, Bródy Sándor u. 16.
Telefon: 327-8962, fax: 327-8969
Levélcím: 1444 Budapest 8., Pf. 256
E-mail cím: termvil@mail.datanet.hu
Internetcímünk: www.termeszetvilaga.hu

Felelős kiadó:
PIRÓTH ESZTER
a TIT Szövetségi Iroda igazgatója

Kiadja
a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat
1088 Budapest, Bródy Sándor utca 16.
Telefon: 327-8900
Hirdetésfelvétel a szerkesztőségben

Nyomtatás:
Topbalaton Kft.
Felelős vezető:
Lasztovicza Gábor
ügyvezető

Lapterv, nyomdai előkészítés: Lévárt Tamás

INDEX 25 807
HU ISSN 0040-3717

Korábbi számok megrendelhetők:
Tudományos Ismeretterjesztő Társulat 1088 Budapest,
Bródy Sándor utca 16. Telefon: 483-2546, fax: 338-4411
e-mail: titlap@telec.hu

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt.
Postacím: 1900 Budapest
Előfizetésben megrendelhető az ország bármely postáján,
a hírlapot kézbesítőknél, www.posta.hu/WEBSHOP-ban
(<https://eshop.posta.hu/storefront/>),
e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen,
telefonon 06-1-767-8262 számon,
levélben a MP Zrt. 1900 Budapest címen.
Külföldre és külföldön előfizethető a Magyar Posta Zrt.-nél:
www.posta.hu/WEBSHOP-ban
(<https://eshop.posta.hu/storefront/>),
1900 Budapest, 06-1-767-8262, hirlapelofizetes@posta.hu

TARTALOM

Sümei Pál: Előszó az „Ember és környezet” különszámhoz	2
Sümei Pál: Ökorégiók találkozási pontja, a Kárpát-medence környezettörténete	6
Varga Péter – Mentés Gyula: Deformációmérések és kapcsolatuk a földrengésekkel	12
Timár Gábor: Hol futnak a Balaton régi partvonalai?	
Függőleges felszínmozgások a Dunántúlon	17
Harangi Szabolcs: Lehet-e még vulkánkitörés a Kárpát-medencében?	20
Kordos László: A klímaváltozás és az invazív emberi faj az emlősállatok szemszögéből.	
A klímaváltozás hasznáról és káráról	26
Kordos László: Gyors klimatikus átmenetek az észak-atlanti területen	30
Pazonyi Piroska – Gasparik Mihály – Mészáros Lukács – Virág Attila	
– Szentesi Zoltán: Forradalom a jégkorszakban. A mai emlősfauna kialakulásának kezdete	33
Kordos László: Ösföldikutyák és földikutyá-ősök	36
Bartosiewicz László: Környezet okozta állapotbetegségek a régészetben	40
Gál Erika: Ember és állat kapcsolata a kora bronzkori Dél-Dunántúlon	46
Törőcsik Tünde – Sümei Pál: Ember, környezet és növényzet kapcsolata a Kárpát-medencében a jégkor végétől napjainkig	49
Fischl Klára – Kiss Viktória – Kulcsár Gabriella: Ember és környezete kapcsolatának változásai a bronzkori Kárpát-medencében	58
Gulyás Sándor – Marcsik Antónia – Balogh Csilla: Koponyatorzítás a kora avar kori népesség körében a Makó környéki lelőhelyek tükrében	63
Takács Miklós: Az átalakulás évszázadai. Települési struktúrák és stratégiák a Kárpát-medence központi részein a VIII–XI. században	68
<i>Különszámunk szerzői</i>	71
Benkő Elek: Udvarházak és szerzetesi közösségek környezetalakító hatása a pilisi királyi erdőben	72
Bartholy Judit– Pongrácz Rita: A jelen és közeljövő klímaeseményei és kihívásai	76

Címképünk: *Légifelvétel a Szilárcsán – Miklós-tag régészeti feltárásról*

Borítólapunk második oldalán: *Környezettörténeti kutatások a Kárpát-medencében*

Borítólapunk harmadik oldalán: *Különszámunkhoz kapcsolódó kiadványok*

Borítólapunk negyedik oldalán: *Különszámaink*

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

Elnök: VIZI E. SZILVESZTER

Tagok:

ABONYI IVÁN, BACSÁRDI LÁSZLÓ, BAUER GYÖZÖ,
BENCZE GYULA, BOTH ELŐD, CZELNAI RUDOLF, CSABA GYÖRGY,
CSÁSZÁR ÁKOS, DÜRR JÁNOS, GÁBOS ZOLTÁN, HORVÁTH GÁBOR,
KECSKEMÉTI TIBOR, KORDOS LÁSZLÓ, LOVÁSZ LÁSZLÓ,
NYIKOS LAJOS, PAP LÁSZLÓ, PATKÓS ANDRÁS, PINTÉR TEODOR PÉTER,
RESZLER ÁKOS, SCHILLER RÓBERT, CHARLES SIMONYI,
SZATHMÁRY EÖRS, SZERÉNYI GÁBOR, VIDA GÁBOR,
WESZELY TIBOR

Összeállította:
SÜMEI PÁL

Főszerkesztő:
STAAR GYULA

Szerkesztők: KAPITÁNY KATALIN, NÉMETH GÉZA, DÜRR JÁNOS

Tervezőszerkesztő:
HORVÁTH IMRE

Titkárságvezető:
HORVÁTH KRISZTINA